

Traficom

Henna Antila henna.antila@traficom.fi

Asia: Palvelupisteverkkoa ei tule supistaa ehdotetussa laajuudessa

Eläkeliitto on vuonna 1970 perustettu, valtakunnallinen, Suomen suurin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton eläkeläisjärjestö. Liittoon kuuluu noin 115 000 henkilöjäsentä, liki 400 paikallisyhdistystä ja 20 piiriä. Eläkeliiton tarkoituksena on eläkeläisten ja eläketurvaa tarvitsevien henkisten ja aineellisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Keskiarvoihin perustuva arviointi ei huomioi ikääntyneiden erityistarpeita

Eläkeliitto vetoaa Traficomiin, ettei palvelupisteverkkoa supisteta nyt esitetyssä laajuudessa. Ehdotettu supistaminen heikentäisi ikääntyneiden tosiasiallista yhdenvertaisuutta. Ikääntyneiden erityistarpeet eivät tule asianmukaisesti huomioiduiksi Traficomien laatimassa keskiarvoihin perustuvassa saavutettavuusarvioinnissa.

Eläkeliitto on vakavasti huolissaan Traficomien suunnitelmista supistaa tieliikenteen lupa- ja tutkintopalveluiden ja palvelupisteverkkoa Suomessa. Traficomilla on käynnissä toimijoiden kilpailuttaminen, joka liittyy palvelupisteverkon supistamiseen ja palveluiden keskittämiseen suuriin kasvukeskuksiin. Kyseessä on toimenpide, joka perustuu Traficomien tutkimukseen ja selvitykseen 23/2025 / Traficom: *Tieliikenteen lupa- ja tutkintopalveluiden palvelupisteverkko – Palvelupisteiden vähentämisen vaikutusarvio.*

Vaikutusten arviointi ei voi perustua vain väestöosuuksiin

Traficomien mukaan palvelupisteiden vähentäminen heikentäisi palveluiden saavutettavuutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja muutos koskisi määrällisesti suhteellisen pientä osaa väestöstä. Eläkeliitto korostaa, ettei vaikutusten arviointi voi perustua pelkästään väestöosuuksiin, vaan siihen, keitä vaikutukset tosiasiallisesti koskevat.

Toimiva palveluverkko muodostaa perustan asukkaiden hyvinvoinnille ja arjen sujuvuudelle, ja sen kattavuus on tärkeä osa alueiden elinvoimaa. Liikenne- ja lupapalveluiden järjestämisen vaikutukset tulee arvioida ikääntyneen väestön kannalta kokonaisvaltaisesti ja tosiasiallisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Palvelupisteiden vähenemisen konkreettiset vaikutukset ikääntyneille

Nykyisen 77:n sijaan jäljelle on jäämässä 43 palvelupistepaikkakuntaa. Vireillä olevat toimet palvelupisteiden karsimiseksi herättävät ajokorttinsa uusimiseen ikänsä puolesta säännöllisesti veloitettujen henkilöiden kannalta merkittäviä huolia. Lupa-asiointi sekä teoria- ja ajokokeet ovat ikääntyneille ihmisille toistuvia ja pakollisia toimia. Palvelupisteen etäytyminen voi muodostua tosiasialliseksi esteeksi asioinnille.

Ajokortti ei ole ikääntyneelle pelkästään liikkumisväline, vaan keskeinen edellytys itsenäiselle arjelle, osallisuudelle ja kotona asumiselle. Ajokortin menettäminen tai sen uusimisen vaikeutuminen voi lisätä riippuvuutta omaisista ja palveluista sekä heikentää mahdollisuuksia asioida, osallistua ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Tästä näkökulmasta ajokorttipalveluiden saavutettavuus kytkeytyy suoraan ikääntyneiden hyvinvointiin ja julkisen talouden pitkän aikavälin kustannuksiin.

Ajokokeiden saavutettavuus on osa ikääntyneiden oikeusturvaa

Autolla liikkuvien ikääntyneiden määrä kasvaa jatkuvasti. Samalla ikääntymiseen liittyvät sairaudet ja toimintakyvyn muutokset lisääntyvät, mikä näkyy ajokortin uusimisprosessissa. Ajokortin uusimisen yhteydessä lääkärit määräävät nykyisin varsin usein ajokokeen, mikäli herää epäilyjä ajokyvystä tai liikenneturvallisuudesta.

Ajokoe on keskeinen väline sekä liikenneturvallisuuden varmistamisessa että ikääntyneen oikeusturvan toteutumisessa. On tärkeää, että ajokokeeseen osallistuminen on aidosti saavutettavaa eikä muodostu kohtuuttomaksi rasitteeksi henkilölle, jonka toimintakyky tai terveydentila on jo valmiiksi heikentynyt.

Digitalisaatio ei korvaa fyysisiä palveluja ikääntyneille

Traficomien mukaan lupapalveluiden sähköistyminen vähentää henkilöstötarvetta. Eläkeliitto muistuttaa, että digitaalinen asiointi ei korvaa fyysisiä palvelupisteitä ikääntyneiden kohdalla täysimääräisesti. Suomessa yli 300 000 iäkästä ihmistä on täysin vailla digitaitoja, ja vähintään yhtä moni ei pysty asioimaan itsenäisesti sähköisissä palveluissa.

Yhteiskunnan digitalisoituessa tämä aiheuttaa merkittäviä haasteita. Ne, jotka eivät voi käyttää digitaalisia palveluita, kohtaavat suuria vaikeuksia arkisten asioidensa hoitamisessa. Moni on joutunut jättämään palveluita käyttämättä tai etuuksia hakematta, koska viranomaisasiointi muutoin kuin sähköisesti on käynyt hankalaksi. Myös jokaiselle kansalaiselle välttämättömien tietojen saanti on vaikeutunut. Sellaisetkin iäkkäät, jotka aiemmin ovat pystyneet huolehtimaan itse asioidensa hoidosta, voivat siten joutua palvelupisteiden vähentämisen myötä riippuvaisiksi muiden avusta.

Kasvokkainen asiointi ja henkilökohtainen neuvonta välttämättömiä

Merkittävä osa ikääntyneistä tarvitsee henkilökohtaista neuvontaa ja tukea sekä mahdollisuuden asioida kasvokkain ilman digiosaamista tai digitaalisia laitteita. Palvelupisteiden vähentäminen yhdistettynä digitalisaatioon kasvattaa riskiä, että osa ikääntyneistä jää kokonaan palveluiden ulkopuolelle.

Kustannussäästöt eivät ole oikeassa suhteessa haittoihin

Traficomien mukaan palvelupisteiden supistaminen toisi arviolta 8–16 % kustannussäästöt, joiden toteutuminen ja siirtyminen asiakashintoihin on epävarmaa. Eläkeliitto katsoo, että näin rajalliset ja epävarmat säästöt eivät ole oikeassa suhteessa niihin haitallisiin vaikutuksiin, joita palveluiden saavutettavuuden heikkeneminen aiheuttaa ikääntyneille. Lisäksi lakkautettavat palvelupisteet sijoittuvat pääosin edullisille paikkakunnille, mikä heikentää kustannusperusteiden painoarvoa suhteessa alueellisiin ja väestöryhmäkohtaisiin vaikutuksiin.

Vaihtoehtoiset ratkaisut ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Vaihtoehtoisia ratkaisuja voisivat olla liikkuvat palvelut, määräaikaisten palvelupisteet ja alueelliset poikkeusjärjestelyt.

Ajokorttipalveluiden saavutettavuutta on kehitettävä yhdenvertaisuuden viitekehyksessä. Ajokorttipalvelut ovat osa ikääntyneiden toimintakyvyn, osallisuuden ja kotona asumisen tukemista.

Lisätiedot: vanhusasiamies Irene Vuorisalo, irene.vuorisalo@elakeliitto.fi, p: 040 725 7152